

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. I. Historica descriptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13167

LIBER SECUNDVS.

De Magno Hungaria Regno, seu Regionibus olim Hungarico Sceptro subditis.

Ic appellamus Regionem illam quæ Germaniâ, Poloniâ, Italiâ, & Græciâ restringitur, quia id totum fuisse Hungarici iuris, ex historiâ Hungaricâ intelligimus. De Sclauoniâ maiori liquet, cuius etiam pars nondum ab eo reuulsa est, & Iaderensis Comitatus Venetis est veditus ab Rege Hungariæ. Seruia quoque & Bossena Hungaros agnouere antequam iugum Ottomanicum reciperent. Bulgari sæpe cum Hungaris depugnarunt, & ab iis subiugati sunt. De Transyluaniâ, & Valachiâ, tam certum; vt ne quidem aliqui Poloni dubitent; quamquam in eas prouincias aliquid sibi iuris vindicent.

Nos autem Hungariam Magnam vocamus, quod alij REGIONES ISTRICAS eruditè nuncupant, tractum illum porrectum secundùm *longitudinem* ab ostio, aut oppido *Fiume*, Italico limite ad Kiliam veterem in ostio Istri; secundùm *latitudinem* verò ab ostio Fl. Drini vel Lodtrini Albanix termino, ad montem Carpathum. Ac proinde *longitudo* hæc complectitur Milliarum Italica 780. Francicas leucas 390. Hungaricas 182. Bulgaricas 195. *Latitudo* verò continet Milliarum 420. nostrates leucas 210. Bulgaricas 105. Hungaricas 98. Nunc de singulis prouinciis, seu Regionibus aliqua notabimus priusquam earum Geographiam proponamus.

CAPVT PRIMVM.

Historica descriptio.§. I. *De Sclauia.*NUMERVS I. *Nomen.*

ALITER *Sclauonia*, à *slauis*, seu *slauinis*, accepit nomen, de quibus in Poloniâ diximus; Germanicè dicitur *Vindischland*,

Pp ij

300 DE MAGNO REGNO HVNGARIÆ,
hoc est regio *Vinidorum*, quia *Vinidi*, seu *Venedæ* cum *Slavis*
iuncti eò penetrarunt. Olim autem complectebatur *Croaciam* &
Dalmatiam, nunc fluminibus *Sauo* & *Drauo* restringitur.

N V M. 2. *Qualitas.*

AER hîc serenissimus; terra miræ fertilitatis, quia fluuiis egre-
giè eluitur: vnde, quod mirum, inter *Turcicos* tumultus frumen-
to, pecore, & armentis diues.

N V M. 3. *Mores.*

ANTIQVORVM *Slauorum* mores ex libro 3. *Procopij* de rebus
Gothicis repetes, ex quo hæc pauca. Omnes ferè subruffo capillo,
neque callidi, neque malitiosi: peregrinos humaniter accipiebant,
in quos omnia sua liberaliter effundebant, ex quâ profusione pen-
debat corum fortitudo apud populares: immo hæc, furta excu-
sabat. Si quis autem domo suâ exclusisset hospitem, domus eius à
quouis poterat inflammari. Degebant in casis vilioribus, quas sæ-
pe mutabant. Cæterùm piratæ crudeles, & vicinis intolerabiles:
ita *Slavi* veteres. Nunc autem proximè ad *Turcas* accedunt: om-
nes bellicosi, & id vnum orant Deum, vt armati moriantur, & in
bello; optant autem inimicis mortem domi, & in lectulo. Rerum
nouarum amantiores sunt, ideò facilè concitant seditiones. Du-
plici vtuntur Alphabeto *Cyrilli*, vulgò *Chiuriliza*, seu *Ruthenico*
vix à *Græco* dissidenti, & *S. Hieronymi*, vulgò *Buchviza*, seu *Dal-*
matico 32. vel 33. literarum.

N V M. 4. *Politia.*

PARTIM est *Austriaci* ob regnum *Hungariæ*, partim *Turci-*
ci iuris; sed quia inter *Germanos* & *Ottomanos* pax infida, con-
uenere *Principes* sub initium huius sæculi vt causæ omnes, & li-
tes de incursionibus à *Præfectis*, *Agrauensi*, *Arrabonensi*, & *Bu-*
densi dirimerentur; nec fœdus abruptum censeretur, nisi bellica
tormenta educerentur.

§. 2. De Croacia.

N V M. I. Nomen.

SVMPSSISSE videtur à Corbatis populis, seu Crobatis quorum Cedrenus meminit. A Germanis *Krabaten* appellantur, & à Latine loquentibus *Corbani*, vt & regio *Corbania*.

N V M. 3. Qualitas.

AD boream feracissima olearum, vitium, herbarum: & nisi pateret incursionibus Turcarum nulli Europæarum decederet. Equos alit minutos, sed fortes, & propè Tartaricis pares.

N V M. 3. Mores.

HABENT ex Hungaricis Slauicis, & Germanicis permixtos mores: vnde aiunt nobiles Cosacos ebrietate Germanos, Hungaros superbiâ, & fraudibus, Slauos importunitate superare. Catholici plerique omnes, viri fortissimi, & ad vexandos hostes aptissimi, propter militiae genus penè Tartaricum.

N V M. 5. Politia.

REGITVR à Turcâ per Saniacos, qui à Bosnensi Præfecto pendent. Hic quoque Præfectus Austriacus. VSKOKI & MORLACHI à quibus, & regiunculis nomina, omnes Christiani sunt, Slauicè loquuntur, & per *Vaiuodas* suos, & *Arabassos* reguntur. Vskoki autem dicti sunt à voce Slauicâ *Skok*, quòd optimè saltent. *Gigges* quoque per Croaciam, & Istriam sparfi Multauiico vtuntur idiomate.

§. 3. De Dalmatia.

N V M. I. Nomen.

NOMEN antiquum retinet ab oppido Delminio.

N V M. 2. Qualitas.

REGIO temperatissima, quare omnes incolæ macrobij: item fertilissima, vnde & oues adhibita cura bis in anno pariunt. Piscibus abundat ora Insulis prætexa: loca aspera feris; culta oleis, vitibus, segete abundant. De fodinis auri tacetur, fortè quoniam exhaustæ sunt. Hinc mel, cera, plumbum, pelles ouinæ, & oleum vulgò efferuntur.

N V M. 3. *Mores.*

DALMATÆ omnes bellicosi, proceri, expeditissimi. Qui degunt in montibus nondum barbariem videntur exuisse, apud eos similis virorum, & fœminarum cultus. Plerique literas profitentur æmuli S. Hieronymi, quem suum popularem vocant. Versus habent plures, quibus laudant viros, qui in bello Turcico ceciderunt.

N V M. 4. *Politia.*

COMITATVS Zarenfis emptus ab Hungaris pertinet ad Venetos. Hi autem ex suâ ditione Dalmaticâ colligunt quotannis 50. millia Ducatorum, & per Prouisorem suum hîc ius dicunt. Turca Saniacos plures habet in vrbibus munitis, qui omnes pendent ex Bosnensi Præfecto. Pars autem Dalmatiæ est quæ sequitur.

§. 4. *Resp. Ragusina.*

VVLGO *le Ragusan* ab vrbe munitissimâ, cui circumposita regio arte potiùs quàm naturâ fertilis reddita est, pinguiori solo in cautes delato. Huius incolæ omnes lucro dediti, & diuites ob mercaturam quam vbique gentium exercent: in peregrinos faciles, quia vicem expectant. Huius autem Reip. regimen simile Veneto, Dux quem Rectorem vocant singulis mensibus eligitur, cui assident 100. Senatores: in castrum S. Laurentij quotidie nouus Gubernator immittitur: centum millia ducatorum annui reditus habet, 500. tormenta bellica, aliquot naues quibus vti non potest, Venetis prohibentibus. Turcæ tributaria est, eique 20. millia Sultanorum, aut 15. aut 10. pensitat, nam variè sentiunt Scriptores. Quidam huius Reip. Patronum faciunt Hispanum, alij summum Pontificem; certè Ragusini sunt omnium Clientes, & ita summo in otio vbique viuunt. In Turcicâ ditione, nulla portoria soluunt, & à Turcis impensè diliguntur Ragusini mercatores, ob commoda quæ ab iis percipiunt.

§. 5. *De Seruiâ & Rasciâ.*N V M. 1. *Nomen.*

NOMEN habet à *Serbis* populis, quorum meminit Plinius, qui

ex meridie in boream progressi sunt; dicitur à vicinis populis *Sirfe*, à Turcis Saniacatus Semendriensis, & Rasciam includit, quæ à Razis populis nomen accepit, quos Chalcondylas cum Seruiis, & Sirfeis confudit: dicitur & à quibusdam *Segouia*.

N V M. 2. *Qualitas.*

MIRÆ fertilitatis est, sed maximè in campo Cassouico *Cassou-pole* ab indigenis, ab Germanis *Amelsfeld*, qui tribuitur aliquando Bulgariae, quam attingit. Regio quoque trans Danubium amœnissima, sed quæ Belgradam præcingit omnes Europæas amœnitate vincit.

N V M. 3. *Mores.*

LABORIS patientissimi sunt, quare his sæpe operis vitur Turca in bellis. Omnes agricolæ, omnes Piscatores: Ragusini soli merces suas distrahunt. Ritus Græcum sequuntur, sed in funeribus, seruant aliqua, quæ sapiunt Ethnicos: pauci sunt Latini ritus. Turcæ autem in pagis commorantur ad vias publicas.

N V M. 4. *Politia.*

OLIM Despoten habuit, cui paruit quoque Bosnia; quo cæso, Hungarus sibi vestigalem fecit; hinc à Turcâ occupata est, & per Beglierbegum administrata olim, cuius sedes Belgrada: sed promotis Imperij Turcici finibus, Beglierbegus Budam translatus legatum suum, vulgò *Caimacan*, reliquit Belgradæ, per quem Seruia regitur.

§ 6. *De Bulgaria.*

N V M. 1. *Nomen.*

NOMEN retinet à populis Bulgaris, qui à Volgâ Fl. dicti: alij tamen volunt esse reliquias Gepidarum, seu Getarum: Nicephorus Gregoras à Bulga Fl. horum nomen deriuat.

N V M. 2. *Qualitas.*

REGIO aspera est, & montibus editissimis ac niue diuturnâ obtectis tumet. Hic quoque pluuiæ frequentiores, ob paludes quibus interscissa est, vnde vapores erumpunt, qui ex frigore montium facilè se in imbres induunt. Armenta Boum, & Ouium greges facilè nutrit ob pascua.

NVM. 3. *Mores.*

Svo relicto, Arabum cultum, & vestem induerunt. *Veteres* eorum mores illos ex Suidâ habemus. Accusator conuictus falsi morte multabatur. Non licebat victum præbere furibus, & deceptoribus, qui secus fecisset bonis spoliatus agebatur in exilium: fur in rotâ frangebatur. Vites omnes excindi Rex iussit. Vetitum ne daretur eleemosyna, vt omnes laborarent, nemo deses esset; qui petenti dedisset stipem interficiebatur, bonaque eius diripiebantur. Has leges tulerat Rex Trebellius, quòd accepisset ab Auaris quos vicerat, leges illas non seruatas Auarum Gentem perdidisse. Et hæc de moribus antiquis.

Recentes autem vix à Seruicis differunt. Plerique Turcarum more victitant lacte, & pecorum carne, duramque Ottomano seruiunt seruitutem: nam decimus quisque eorum mittitur ad bellum, vt de pueris *Tributi* taceam.

NVM. 4. *Politia.*

BVLGARI Imperatoribus Orientis fuere terribiles, cum quibus vario Marte sæpe contenderunt. Tandem ab Hungariæ regibus victi sunt; ac demum captâ per Amurathum II. Sophiâ in ditio- nem Turcarum transfere. Sophiæ residet Beglierbegus Rumeliæ, seu Romania.

Huc quoque pertinent Dobraciæ Tartari, dicti CIEBELI, seu CIBEI, & degunt inter ruderâ muri producti ab Imperatoribus Græcis à Danubio, & *Gorosai* prope Selestriam, Tomos vsque. Hi autem aliquando Præcopitæ nominantur, & sub hoc nomine in castris Turcicis militant.

§. 7. *De Bossenâ.*NVM. I. *Nomen.*

NOMEN habere creditur à Bosna Fl. vnde & dicitur à quibusdam Bosnia: Lazijs vult sic appellatam à Bessis populis qui postea Bosli, & Vossi.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO asperior est, immo & licet pascuis abundet hîc animalium caro insipida. Corium & lanam abundè sufficit Venetis & Ragusinis. Habet auri argentique fodinas eximias.

NVM.

NUM. 3. *Mores.*

IN Herzegovinâ omnes Catholici sunt, & impensè B. Virginem colunt, cuius imago visitur prope Seralium multis miraculis illustris, ad quam adeunt etiam Turcæ ægrotantes, & nonnumquam sanantur. In aliâ parte prædones ferè sunt indigenæ, & ita parentum suorum Bessorum referre videntur indolem.

NUM. 4. *Politia.*

OLIM habuere Despoten dictum S. Sabæ, itémque in aliâ parte Regem dictum Illyriorum. Vltimus eius Despotes Stephanus cognomine Laticus, vulgò *Hierchée*, à Turcis excoriatus est (alij capite tantùm multatum volunt) iusto Dei iudicio, quòd patrem suum suâ ditione expulisset, & maluisset occupare principatum, quàm expectare: eidem quoque parebant Seruia & Rascia. Eo casu vacuam possessionem inuasert Hungari, sed Ludouico casu anno 1520. Turcæ his omnibus regionibus potiti sunt: iam autem Bassa ius dicit Bossenæ, & 800. equites alit.

§. 8. *De Valachia.*NUM. 1. *Nomen.*

NVGANTVR qui à Flacco quodam Romano Duce dictam volunt quasi Flacciam. Cèrtius est sic appellatam à Blachis populis, quorum meminere Græci mediæ ætatis: hi autem videntur fuisse Itali, quia nunc indigenæ se *Polochos* vocant, Germani *Vulesken*, quæ vox Italos sonat: Turcæ *Iflach* appellant, & Bogdaniam à principibus Bogdanis, quod nomen *Theodorum*, seu *Des-donam* significat. Dicitur autem Valachia Transalpina, & Parua ad discrimen Moldaviæ, quæ Valachia quoque nominatur, sed ἀπὸς.

NUM. 2. *Qualitas.*

HÆC regio syluis vbique ferè opacatur, vino nihilominus & frumento abundat. Alit oues & boues, quàm in Hungariâ maiores, qui in Hungariam, & Germaniam deducuntur, vnde diuitiæ Valachorum. Equi hîc quoque vegeti, laborisque patientissimi, maximè si castrati sint.

NUM. 3. *Mores.*

OMNES penè Pastores, Armentarij, aut Subulci. Bellicosissimi

sunt, & quicumque ex iis in pugna fugit multatur seuerissimè. Habentur vulgò perfidi, & ad res novas propensi, iugum ferre nescij, quod nec pati possunt, nec excutere. Versiculus quoque ab hæreticis in Monachos detortus eos arguit esse vino deditos. Mulieres hîc supra modum coluntur à viris, & primæ mensis assident. Ritum Græcum sequuntur, & Patriarcham Constantinopolitanum, cùm venit eis bene precaturus, magno cum honore recipiunt.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM parebat Hungaro, quod tamen aliqui Poloni negant, aiuntque in suo thesauro asseruari instrumenta quibus probent totum hunc tractum iuris esse Polonici. Olim hic Princeps dicebatur *Ban*, cui *Vaiuoda* subditus erat, sed excusso iugo Hungariæ, Princeps prætulit *Vaiuodæ* nomen, quod summum Ducem significat. Nunc Turcam agnoscit, & ei pensitat 120. mille libras Francicas. Eligebatur olim à populis, & confirmabatur ab Ottomano, nunc quem maximè optat eligit, & præficit. Ex annuis vestigalibus conficit 250. millia Sultanorum *de sequins*. Olim educebat 50. equitum millia, nam omnes equites, pedites nulli; in præsentia vix 10. millia conscribere potest.

§. 9. *De Multauiâ, vulgò Moldauiæ.*NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN accepit à Multauiâ Fl. vnde vox Moldauiâ detorta est. Nominatur aliter *Valachia Cisalpina*, scilicet ab excursionemontis Hæmi, qui hîc interruptus Istro, ac denuò quasi resurgens Carpatho monti committitur. Dicitur & *Valachia*, seu *Bogdania Nigra*, à frumento nigriore quod hîc enascitur.

NVM. 2. *Qualitas.*

VALLIBVS fertilissimis est distincta, ac valde riguis. Vinum hinc quoque generosum ad Polonos defertur. Neque desunt fodiæ auri, atque argenti, sed negliguntur. Turcæ hinc quoque equos fortissimos, & laboriosissimos educunt.

NVM. 3. *Mores.*

PAYLO urbaniore sunt Valachis. Fortissimi equites, & egre-

giam operam Turcæ nauant in bellis. Hic multi nobiles, quos Vaiuoda habet ad manum. Seditiosi habentur, & in Principem parum fideles. Eodem modo cum Valachis vxores tractant, quibuscum & ritu Græco, & idiomate concinunt. In eo autem multæ voces Italicæ arguunt eos origine Italos esse, vt diximus in Valachia nomine.

NVM. 4. *Politia.*

VAIUODA se Regem Moldauia nominat, & olim pendeat ab Hungaro, à quo cõfirmabatur selectus à Moldauis. Nunc ad Turcas transit cui tributum nomine pensitat ferè 200. librarum Francicarum millia, cum 500. equis pulcherrimis, & 300. falconibus selectis. Olim Princeps armabat 60. equitum millia, hodie vix 20. urgente tamen bello 50. millia posset educere. Filius siue legitimus, siue nothus succedit patri, & primùm natus signatur candente ferro. Bassa Moncastrensis, vulgò *de Bialogrod*, prouidet ne prouincia illæ rebellent, quasi Cosakorum metu, ideóque sibi conficit 100. Sultanorum millia, verbo in regionis tutelam, reuerã in Turcicam rapinam.

§. 10. *De Bessarabia.*

NVM. 1. *Nomen.*

VNDE extiterit vox illa incertum: nisi à Bessis, qui huc immigrarunt. Certè eò peruasisse Arabas suspicamur ex Bulgarorum factò cuius meminimus in Moribus Bulgarorù. Eam quoque apud Calcondylam dici Istriam non improbabiler aliqui suspicantur.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO hæc fertilissima, in quâ nihil deesset, etiam ad vitæ delicias, nisi in eâ Tartari degerent, hanc Cosaki infestarent, hostes & hospites ex æquo metuendi.

NVM. 3. *Mores.*

HIC Tartari viuunt more suo, hoc est lacte, & carne equorum suorum. Aspectu terribiles sunt, & iis sæpe vitur Turca non tam ad pugnandum, quàm ad inferendam in hosticum vastitatem; & ad augendum terrorem, hos vocat Præcopitas.

N V M. 4. *Politia.*

OLIM Palatinus Multauius huic parti imperabat, sed inter duos fratres sectus est Principatus. Nunc omnino Turcis subdita est Bessarabia, & per Bassam Moncastrensem administratur, estque quasi Acropolis quâ Valachi, Moldaui, Transylvani in officio continentur.

§. II. *De Transylvania.*N V M. 1. *Nomen.*

NOMEN ei impositum à syluis, quibus ferè vndequaque præcingitur, ab Hungaris *Erdel* dicitur, à Germanis *Sibenburgen*, à Slavis *Siedra Gradika Ziemia*, quæ voces *septem castra* significant à 7. urbibus quas hîc Saxones incolunt. Eius quoque pars à Hungaris *Iazap*, dicitur dubio procul à Iazygibus Metanastis. Item & CICVLI in eius angulum compacti sunt, sic dicti à voce *Szekel*, quæ Scytham sonat; suntque reliquæ Hunnorum, postquam duo filij Attilæ Gentem ferè perdidissent, huc enim confugere, & ne malè multarentur ob superiores rapinas, & crudelitatem hoc sibi nomen imposuerunt, quia reuera erant origine Scythæ; atque pharetrati Scythicis de finibus Hunni.

N V M. 2. *Qualitas.*

REGIO supra fidem ferax, vini, frumenti, leguminum, omniumque fructuum. Auriferam regionem esse arguunt fluuij aurea ramenta deuehentes, item & massæ auri defæcati quæ passim reperiuntur. Ex montibus eruuntur hydrargyrum, ferrum, plumbum, stannum, minium, calcanthum, sulphur, stibium, & marmor exquisitissimum. Mel quoque plurimum hinc egeritur. Equi velocissimi, qui & sine arte tolutim incedunt, egregiè criniti, & iubis ad terram defluentibus. Cerui supra modum proceri: vno verbo conficiam si dixerò meritò ab Hungaris Thesaurum suum appellatam esse aliquando dum eâ potiebantur.

N V M. 3. *Mores.*

CICVLI contrario motu ab aliis gentibus saltant, dextrum enim pedem primum promouent: litteris vtuntur in quibus aliquod vestigium cernitur Abyssinæ, Syriacæ & Hebrææ scripturæ.

Aspectu toruo omnes sunt, omnes comam nutriunt ad terrorem. Nemo se putat ignobilem licet subulcus aut pastor, & verò in familiis officia distribuuntur sorte. Bellatores optimi, & laboris patientissimi. Reliqui indigenæ ab his moribus non multum absunt, aut suæ Gentis mores retinere. Apud omnes puellæ ad nuptias rapiuntur, sed repudiantur facile: ritum Græcum sequuntur Valachi degentes in montibus, aut per totam Transylvaniam sparsi, reliqui aut Catholici, aut Calvinistæ, vel Lutherani.

N V M. 4. *Politia.*

DIU paruit Regibus Hungariæ, qui hanc per Vaiuodam administrabāt delectum à Ciculis, Saxonibus, & Valachis. Sed tandem iugum excussit Io. Zapolia, qui varias expertus vias ad Solymanum confugit; post mortem eius filij, electus est Stephanus Batorius vir fortissimus; exinde variæ turbæ exarsere, quas Turca, & Austriacus fouere. Nostrâ atate Betleem Gabor celeberrimus extitit, cui Ragoskius successit, in Germanicis bellis celebres.

CICVLI verò ex quo in Transylvaniam transiere omnino immunes secundum leges suas vixere. Sed sub Io. Sigismundo filio Zapolia, amisere libertatem, præterquam in sede *Orbay* ob rebellionem. Sub Mose Ciculo iugum excutere conati sunt, sed grauius ferre compulsi, eisque decimæ impositæ sunt, quæ tandem sublatae sunt quando Gabriel Betleem Gabor, ex priuato factus est Princeps.

§. 12. *De Hungaria.*

N V M. 1. *Origo Hungarorum.*

HÆC multis fabellis implicata est. Narrat Iornandes Gothus Alirumnam quandam mulierem Scythicam humanâ specie maiorem, eiectam ex castris Gothorum quod parum pudicè viueret, Mæotim paludem transiisse, hincque in syluis à dæmone compressam multos edidisse monstruosos partus, ex quibus Hungari prognati. Alij fingunt Faunos & Satyros eorum parentes. Probabilius existimant alij, venatores dum feram insequuntur ultra Mæo-

Qq iij

tidem bonitate soli illectos ingentem Scytharum multitudinem
 excitasse, primúmque fuis Alanis ad Tibiscum progressos esse.
 Tum autem Gothi Pannonias occuparant, qui tamen Hunnis ce-
 dere compulsi sunt. Et Ostrogothi quidem se iis coniunxere: Ve-
 strogothi autem se in Mysiam & Thraciam recepere, permittente
 Valente, vt essent ab hac parte Imperij propugnaculum. Interea
 Hunni per Germaniam, & Poloniam sparsi omnia cædibus, &
 flammis corrumpere, atque etiam in Asiam transgressi, vastauere
 Armeniam, & Antiochiam vsque penetrauerunt. Dum autem hæc
 fierent Gothi Romanorum atterebant vires, quibus superuenien-
 tes Hunni in Germaniam iterum irruerunt, vnóque prælio cum
 Rom. congressi 120. millia suorum perdiderunt, Duce Keua. Sed
 postmodum victi victores aggressi meliùs rem gesserunt, & occu-
 pauere Pannonias, duobus tamen suis Ducibus cæsis Belâ, & Ca-
 dicâ. His autem suffectus est Attila, qui adiunctis sibi Gepidis,
 Ostrogothis Marcomannis, Mysiam, Thraciam, Macedoniam
 depopulatus est, & in patriam redux fratrem suum quasi appeten-
 tem regni interemit. Exinde conuertit cursum in Occidentem, vbi
 victus in Catalaunicis campis, *la plaine de Chaalons*, sed elabi, per-
 missus rediit *Sicambriam*, hoc est *Budam*, hîcque se totum volu-
 pratibus dedit: mox tamen arma resumpsit, & per Illyricum in
 Italiam irruit, triennio Aquileiam obsedit, & tandem euertit,
 quando Venetiæ exorta sunt. Repulsus per S. Leonem Pontificem
 in patriam rediit, vbi celebrans nuptias cum filiâ Regis Bactriano-
 rum vino & libidine confectus apoplexiâ periit. Eius filij suis dis-
 cordiis Gentem ferè perdiderunt, vnde enati Ciculi, vt in Tran-
 sylvaniâ diximus. Postea Longobardi à Narfere in Italiam acciti
 Hunnorum reliquiis Pannonias habitandas concessere. Inde irru-
 pere in Germaniam, sed repulsi sunt; paulò post tamen vsi magiâ
 Germanos fudere, & onusti præda rediere ad suos; à Germanis
 tamen deinde victi quiescere coacti sunt. Sed cum ex Scythiâ ve-
 nissent 200. & ampliùs millia, cum finitimis pugnauerunt; omnesque
 illi Scythæ vno nomine Hungari dici cœpere. Polonos & Bohæ-
 mos vexauere; euocati quoque à Taxilo in Carolum Magnum, ab
 eodem victi sunt, & eiecti ex superiore Pannoniâ, quando & ca-
 ptus Rex eorum *Gaba*, sibi in vinculis necem consciuit. Sub Lu-
 douico Pio rebellare voluerunt; sed demum ei sunt reconciliati.
 Exinde sæpe in Italiam irruerunt, vnde & multas abegere prædas.

Tentauerunt & Germaniam, sed ab Imp. Henrico fortiter repulsi sunt, cæsis 150. millibus: item & paulò post ab Othone, quando eorum Rex Toxys interceptus capite multatus est. Hinc ad Christi fidem conuersi sunt Hungari: primus Rex Gayfca, seu Geyse S. Stephani pater eam amplexus est, quam filij pietas plurimum promouit. De aliis regibus Hungariæ legatur tractatus, qui nuper recusus est in Rep. Hungaricâ.

N V M. 2. *Nomen.*

AB Hunnis prædictis Hungaria dicta, Germanicè *Hungerland*, ab indigenis *Magiar*, vt & à Turcis nominatur: dicti & olim Auari; nisi malis Auaros partem Hunnorum fuisse.

N V M. 3. *Qualitas.*

AER huius regionis impurius est; vnde exteri hîc diu viuere non possunt, sed statim contabescunt. Quare cùm Poloni, aut Germani hîc bellagerunt castra mutare subinde coguntur, ne phtisi Hungaricâ corripiantur. Sordes quoque quæ existunt ex corporibus indigenarum satis aëris putredinem arguunt. Neque aquæ sunt aëre salubriores, omnes insuaues, si Danubium Budam vsque excipias versus Austriâ. De Thermis Hungaricis scripsit libellum Verhnerus. Sale abundat potissimum in Maromarusâ regione, & ad urbem *Somuar* vbi fontes falsi, vnde sal optimum excoquitur. Vinum Pilsense, in Comit. cognomine vbi Buda sita est, celebratur in primis. Hîc tam multæ feræ, vt nisi licita esset rusticis venatio pernicies immineret regioni. De piscium copiâ in Tiffâ Fluvio dicemus in Admirandis. Cæterum illius regionis fertilitatem hoc vnum arguit, quod sæuiente bello inter Christianos & Turcas, iisdem eam ferro flammâque vastantibus, intra quinquennium pristinam formam recipiebat, quasi summo otio & pace vsa esset.

N V M. 4. *Mores.*

MORES antiquorum *Hungarorum* hi celebrantur. Aspectu terribiles erant, omnes sine barba; nam pueris candente ferro genas de industriâ adurebant, quare omnes eunuchi videbantur. Sic indurabant corpora sua, vt neque igne, neque suauioribus cibus indigerent, sed herbis, & radicibus ferè victitarent; carnem non

aliter coquebant quàm inter ephippia equorum fuorum discurrerentium. Domos non sine timore subibant, & incolebant montes, & sylvas: vili telâ, aut pellibus tegebantur, nec vnquam deponabant vestes, nisi frustatim deciderent. In equis optimè pugnabant, vix insiltebant pedibus, ob calceos malè formatos, & concinnatos. Regibus olim nullis parebant, sed Principibus, quos feligebant. Perfidi, crudeles, omnibus vitiis dediti, sed maximè ebriitati. Falsis accusationibus præcipuos tollebant è medio, & magnâ ex parte otiosi viuebant.

In præsentia verò bellicosi sunt omnes Hungari, sed parùm fideles, & ex æquo Turcis & Christianis infensi: sed Germanos ferre non possunt, quibuscum numquam conueniunt. Otio deditissimi Hungari, tam viri quàm fæminæ: intemperantiùs cibis indulgent, quare secum famem dicuntur inferre, & *fames Hungarica* abiit in Prouerbum. Inter nobiles matrimonia contrahuntur, dum adhuc in cunis vagiunt, quibus postea non acquiescere grande nefas, & piandum morte.

N V M. 5. *Religio.*

IN Hungariam omnium hæreseon fæces confluxère. Lutherani, Calvinistæ, Arriani, Trinitarij, & qui non? Nobiles tamen plerique Catholicam fidem profitentur, maximè operâ Societatis nostræ, quæ hîc egregiam nauat operam. Augetur & Turcarum numerus in dies, itémque Iudæorum, quibus indicibus, & speculatoribus vtuntur Mahumerani. Per S. Stephanum accepere fidem quem *Istum* indigerant. Quàm diues fuerit hîc Ecclesia, colligitur ex Sigismundo Chanzario Episcopo Quinqueeclesiensi, qui ex congesto thesauro potuit exercitum alere.

N V M. 6. *Pol. iir.*

REGVM Hungaricorum series in 8. familias digesta vbique legi potest. Nunc Austriacæ familiæ ex parte parer, ex parte sed maiore Ottomano. Austriacus ex dititione suâ colligit 200. ducatorum millia, Turca vix vnde militibus suis stipendium numeret. Transylvanus quoque aliquam partem Hungariæ carpit. Militia hîc duplex, peditum quos vocant *Gialog*, nos *Hidoques*; & equitum quos dicunt *Louag*, nos *Houffartz*: hi dorso suo affigunt alas ad celeritatem, cum in eas se ventus insinuat. Olim Rex educebat 50. equitum millia, nunc Austrius vix decem millia, Bassa Bu-

Budensis circiter sex millia conscribunt. Imperator 30. circiter celocibus Danubium, & regionem suam tutam reddit; Ottomanus totidem, suam. Rex olim eligebatur in Comitibus, quæ olim Palatinus cogebat à Rege primus: nunc hereditarium Regnum fecit Austrius. Pax inter Turcas, & Germanos infida est, & nunquam caret excursionibus, quia statutum est pacem non infringi, nisi educantur tormenta bellica. Lites autem ex illiusmodi excursionibus ortas, dirimunt Præfectus Arrabonensis, & Bassa Budensis cum Præfectis Austriacis quorum res agitur.

MAGNÆ HUNGARIÆ DIVISIO.

RE- GIO- NES AD IS-	TVR-	DESPO-	BVL-	{	BVLGARIA	BVLGARIA VERA. Sophia: <i>Sophie.</i>
			GARIA		CIEBELÆ TARTARI. Dobruca: <i>Dobruce.</i>	
	CI-	TICÆ	SER-	{	SERVIA	SERVIA. Nonibazaria: <i>Nonibazar.</i>
			VIA		RASCIA. Alba Græca: <i>Belgrade.</i>	
	CÆ	CLIENTELARES	BOSSE-	{	BOSSENA	DVCALIS. Vammeluka: <i>Banialuk.</i>
			NA		REGIA. Seralium: <i>le Serail, seu Seraio.</i>	
MIX-	MAGNA	SCLAVONIA	{	TRANSYLVANIA. Alba Iulia: <i>Veissembourg.</i>	VALACHIA PROPRIA. Targouiscû: <i>Targouisko.</i>	
				VALACHIA	MOLDAVIA. Suczoua: <i>Suchauu.</i>	
					BESSARABIA. Moncastrum: <i>Bialogrod.</i>	
				AVSTRIACA. Zagrabia: <i>Agram.</i>	TVRCIGA. Gradiscia: <i>Gradisk.</i>	

Parall. Geogr. Tom. II.

Rf

TRVM.	T Æ	SCLA-	VONIA	CROA- CIA	AVSTRIACA. Fanum S. Viti: <i>Fiume.</i>
					TVRCICA. Vihitza: <i>Vihitz.</i>
		DAL- MATIA	VENETA. Duarefia: <i>Duarez.</i>		
			VENETA. Iadera: <i>Zara</i> TVRCICA. Scardona: <i>Scardone.</i> RESP. RAGVSINA. Epidaurus: <i>Raguse.</i>		
HVN- GARIÆ	R E- GNVM	S V P E- R I O R	AVSTRIACA. Possonium: <i>Presbourg.</i>		
			TVRCICA. Agria: <i>Eger.</i>		
HVN- GARIÆ	HVN- GARIÆ	I N F E- R I O R	AVSTRIACA. Comara: <i>Comore.</i>		
			TVRCICA. Alba Regalis: <i>Albe Royale.</i>		

CAPVT II.

Magna Hungaria descriptio Geographica§. I. *Sclauia, seu Sclauonia.*

CONTINEBAT olim Carniolam, Carinthiam, Marchiam Vindorum, immo partem Albanæ decerpebat: postea ad Sclauiam propriè dictam, Dalmatiam, & Croaciam restricta est.

SCLA- VIA VERA	A V S- T R I A C A.	ZAGRABIA: <i>Agram</i> , vrbs Episcopalis, & caput Comitatus, tentata à Turcis numquam capi potuit; Academia quoque celebris vbi Nobiles Hungari, Croatæ, & Slau instituantur.
		Copranitza: <i>Caproncza</i> , vrbs cum arce munitissimâ contra Turcarum irruptiones.
		Fanû S. Georgij: <i>S. George</i> } Inferacissimâ regione sita oppida. Fanû S. Martini: <i>S. Mart.</i>